

Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти

Кафедра початкової та дошкільної освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан
факультету педагогічної освіти
Д.Герцюк
2020р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Освітологія

підготовки другого (магістерського) рівня вищої освіти

Галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка

Спеціальність 013 «Початкова освіта»

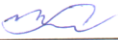
Львів 2020 р.

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО : Кафедра початкової та дошкільної освіти факультету педагогічної освіти Львівського національного університету імені Івана Франка

Розробник програми : кан.пед.наук, доцент кафедри початкової та дошкільної освіти Стахів М.О.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри початкової та дошкільної освіти

Протокол від « 31 » серпня 2020 року № 1

Завідувач кафедри проф. Мачинська Н.І.

« _____ » _____ 2020 року

Схвалено Вченою радою факультету педагогічної освіти

Протокол № 1 від « 31.08. » 2020 року

Голова доц. Д. Д. Герцюк

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Вибіркова
	013 «Початкова освіта»	
Модулів – 1		Рік підготовки:
Змістових модулів – 1		5-й
Загальна кількість годин – 120 (2 год. – залік)		Семестр
		9-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Лекції
		16
		Практичні, семінарські
		16
		Лабораторні —
		Самостійна робота 88
Індивідуальні завдання:		
Вид контролю: 9 семестр – залік		

--	--	--

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Освітологія» є формування освітологічної компетентності та особистісної здатності магістрів щодо здійснення розвитку сфери освіти, управління навчальними закладами в умовах ринкової економіки.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Освітологія» є:

- отримання знань про сучасну сферу освіти як об'єкт наукового дослідження;
- опанування знаннями про значення філософії освіти та педагогіки для становлення та розвитку освітології;
- оволодіння знаннями про становлення та етапи розвитку освітології в Україні та за кордоном;
- оволодіння знаннями про об'єкт, предмет, завдання та предметне поле освітології як наукового напрямку інтегрованого дослідження сфери освіти;
- оволодіння системою знань про сферу освіти у різних площинах, вимірах, співвідношеннях та взаємозв'язках з метою усвідомлення закономірностей і тенденцій її розвитку;
- опанування знаннями про джерела розвитку освітніх систем;
- оволодіння знаннями про основні концепти освітології;
- поглиблення знань про напрями освітологічних досліджень;
- формування знань про сферу освіти як соціальний інститут, специфічний сегмент правового та економічного простору, соціокультурну технологію;
- поглиблення знань про складові освітологічної підготовки;
- формування наукового світогляду та методологічної культури щодо цілісного сприйняття сфери освіти;
- розвиток інтелекту, творчих якостей, здатності до науково-дослідницької та інноваційної діяльності в сфері освіти.

У результаті вивчення навчальної дисципліни магістр повинен

знати:

- основні категорії, поняття та терміни, які відображають науковий тезаурус дослідження сучасної сфери освіти;
- систему знань щодо розуміння сфери освіти як об'єкту наукового дослідження;
- характеристики освітологічної підготовки;
- розуміти поняття освіти як соціального інституту, специфічного сегменту правового простору та як економічної категорії;
- різні підходи до визначення конкурентоспроможності освітніх систем;
- формувати власний стиль наукової, професійно-педагогічної та управлінської діяльності, професійного спілкування;
- розвивати уміння й навички навчання упродовж життя;
- розширити свій науковий світогляд та підвищити рівень методологічної культури.

Модуль 1. Освітологія – науковий напрям інтегрованого дослідження сфери освіти

1.	Тема 1. Освітологія – витоки наукового напрямку	4	2	2			10	
2.	Тема 2. Історія становлення та розвитку освітології як наукового напрямку	4	2	2			10	
3.	Тема 3. Складові освітологічної підготовки.	4	2	2			12	
4.	Тема 4. Освітологія – науковий напрям інтегрованого пізнання освіти.	4	2	2			10	
5.	Тема 5. Освіта як соціальний інститут специфічний сегмент правового та економічного простору.	4	2	2			12	
6.	Тема 6. Конкурентноспроможність освітніх систем.	4	2	2			10	
7.	Тема 7. Полікультурна освіта – провідний напрям освітології.	4	2	2			14	
11.	Тема 8. Міжнародна освітня статистика та глобальні рейтинги у сфері освіти. Глобальні тенденції і проблеми розвитку освіти: наслідки для України.	2					10	
Усього годин								32

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 1. Сучасна сфера освіти як об'єкт наукового дослідження.	2
2.	Тема 2. Сфера освіти як синергетична система.	2
3.	Тема 3. Джерела розвитку освітніх систем.	2
4.	Тема 4. Освітологія – витоки наукового напрямку	2
5.	Тема 5. Освіта в системі соціальних інститутів.	2
6.	Тема 6. Концепція лідерства в забезпеченні ефективності розвитку освітніх систем.	2
7.	Тема 7. Професійна підготовка фахівців освіти в контексті полікультурності	2
8.	Тема 8. Критерії світових освітніх рейтингів	2
Усього годин		16

6. Теми практичних занять

Практичні заняття не передбачені навчальним планом.

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені навчальним планом.

8. Самостійна робота

Самостійна робота передбачає опрацювання тем і питань (зокрема публікації у фахових, періодичних виданнях, інтернет-джерела), необхідних для засвоєння навчальної дисципліни.

9. Методи та форми навчання

Викладання навчальної дисципліни «Освітологія» здійснюється у формі лекцій, семінарських занять, самостійної роботи.

Дисципліна «Освітологія» складається з одного модуля, що включає змістовий модуль: 16 тем, 32 навчальні години, з яких 16 годин лекційних занять, 16 годин практичні заняття та години навчального часу, передбачено для самостійного опанування навчального матеріалу.

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку впродовж вивчення курсу.

Лекційні заняття є формою аудиторного заняття, де на проблемному рівні забезпечується доведення викладачем навчальної інформації шляхом викладу загальних і особливих положень теми. Лекції є основним джерелом знань. Вони охоплюють основний теоретичний матеріал найважливіших тем навчального курсу. Метою лекції є висвітлення лектором проблем теоретико-методологічного характеру, визначення основних категорій, аналіз важливих аспектів аналізованих проблем з метою формування у магістрів комплексу знань, вмінь і навичок у сфері виховання та навчання здобувачів освіти на різних рівнях.. Необхідною умовою для досягнення означеної мети є перманентне ознайомлення з новітньою науковою та навчальною літературою. Практичне (семінарське) заняття є формою навчального заняття, під час якого викладач організує детальний розгляд окремих теоретичних положень та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання магістрами завдань. Контроль теоретичних знань магістрів забезпечується шляхом обговорення попередньо визначених питань. Практичне заняття сприяє формуванню вміння вирішувати конкретні практичні завдання. Самостійна робота є основним засобом опанування студентами навчального матеріалу у позааудиторний час, що передбачає опрацювання конспекту лекцій та самостійне освоєння навчального матеріалу за окремими темами, опрацювання нормативно-правових актів та програм за темою заняття, а також рекомендованої наукової та навчальної літератури, підготовка до заліку.

Самостійна робота студента забезпечується системою навчально-методичних засобів, передбачених для вивчення навчальної дисципліни: підручники, навчальні, навчально-методичні посібники та матеріали, конспект лекцій викладача, методичні рекомендації тощо.

Консультації є формою аудиторного або індивідуального заняття, що сприяє глибшому та повнішому засвоєнню тем навчальної дисципліни.

Методи

- Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.
- Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності.
- Методи контролю (самоконтролю, взаємоконтролю), корекції (самокорекції, взаємокорекції) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.
- Бінарні, інтегровані (універсальні) методи.
- Інтерактивні методи.

11. Методи контролю

Оцінка якості засвоєння навчальної програми включає поточний контроль успішності, модульний контроль та складання заліку.

Для поточного контролю засвоєння магістрантами навчального матеріалу передбачається проведення семінарських занять та виконання практичних робіт, перелік яких наводиться в робочій навчальній програмі.

Для модульного контролю засвоєння студентами навчального матеріалу передбачається контроль знань, порядок проведення та зміст якого наводяться в робочій навчальній програмі.

Для організації самостійної роботи студентів передбачається написання рефератів та доповідей, а також складання конспектів занять, виготовлення наочного матеріалу.

12. Розподіл балів

Поточне тестування	Залік	Сума
Змістовий модуль 8 сем., пр, ср по 10 балів (включаючи і завдання для самостійної роботи)	20	100
80		

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
81-89	B	добре	
71-80	C		
61-70	D	задовільно	

51-60	Е		
-------	---	--	--

13. Методичне забезпечення

1. Програма з курсу «Освітологія».
2. Конспекти лекцій.
3. Підручники та їх електронні форми (зазначені у списку літератури).
4. Навчальні посібники (зазначені у списку літератури).
5. Мультимедійні презентації до лекцій, відеоматеріали, електронні ресурси Інтернет мережі.

14. Рекомендована література

Базова

1. **Андрущенко В. П.** Державно-громадський характер управління освітою / В. П. Андрущенко // Вища освіта України. – Державне інформаційно-виробниче підприємство видавництва «Педагогічна преса». – 2011. – № 3. – 128 с.
2. **Андрущенко В. П.** Основні тенденції розвитку вищої освіти України на рубежі століть. (Спроба прогностичного аналізу) / В. П. Андрущенко // Вища освіта України. – 2001. – № 1. – С. 16.
3. **Андрущенко В. П., Лутай В. С.** Філософія освіти в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку / В. П. Андрущенко, В. С. Лутай // Наукові записки АН ВШ України – 2004. – № 6. – С. 59 – 72.
4. **Аношкіна Л. І.** Економіка вищої освіти: тенденції та перспективи реформування / Л. І. Аношкіна. – К. : Видавничий дім «Корпорація», 2005. – 368 с.
5. **Ареф'єва О. В.** Управління розвитком людського капіталу в системі вищої освіти: [монографія] / О. В. Ареф'єва, Т. В. Харчук. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2008. – 207 с.
6. **Базалук О. О.** Філософія освіти: її роль та місце в системі філософського знання / О. С. Сковороди НАН України та Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. – 2010. – № 23. – С. 187 – 201.
7. **Бех І. Д.** Цінності як ядро особистості / І. Д. Бех. // Цінності освіти і виховання: наук.-метод. зб. / [за заг. ред. О. В. Сухомлинської]. – К., 1997. – С. 8 – 11.
8. **Бордовский Г., Извозчиков Б.** Эдукология как наука об образовании / Г. Бордовский, Б. Извозчиков // Вестник высшей школы «Alma mater». – 1991. – № 3. – С. 24–32.
9. **Валєєв Р. Г.** Освітнє право України: навч. посібник / Р. Г. Валєєв. – Луганськ : Луганська правова фундація, 2011. – 287 с. – С. 15 – 21.
10. **Ващенко Л. М.** Управління інноваційними процесами в загальній середній освіті регіону / Л. М. Ващенко. – К. : ВПЦ «Тираж», 2005. – 379 с. : іл., табл. – Бібліогр. : с. 332 – 365.
11. **Гальперіна В. О.** Освітня політика в трансформаційному суспільстві : соціально-філософський аналіз : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ.

- наук : спец. 09.00.03 «Соціальна філософія та філософія історії» / В. О. Гальперіна. – Київ, 2003. – 20 с.
12. **Гапонюк П. Н.** Функционирование и развитие образования как социально-экономической системы / П. Н. Гапонюк // Педагогіка. – 2011. – № 7. – 120 с. – С. 27 – 34.
 13. **Гершунский Б. С.** Философско-методологические основы образовательно-педагогической прогностики / Б. С. Гершунский // Философия образования. – М. : Московский психолого-социальный институт. Флинта, 1998. – 432 с.
 14. **Гончаренко С. У.** Освіта / С. У. Гончаренко // Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с. – С. 614 – 615.
 15. **Гончаренко С. У.** Побудова педагогічної теорії / С. У. Гончаренко // Педагогічна газета. – 2006. – № 11 (148). – С. 5.
 16. **Городяненко В. Г.** Соціологія : підручник / В. Г. Городяненко. – [3-тє вид.]. – К. : ВЦ «Академія», 2008. – 544 с. – (Серія «Альма-матер»). – С. 31 – 40.
 17. **Грішнова О. А.** Людський капітал : формування в системі освіти і професійної підготовки: [монографія] / О. А. Грішнова. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2001. – 254 с.
 18. **Закон України «Про освіту»** // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 21.
 19. **Зимняя И. А.** Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования / И. А. Зимняя // Высшее образование; под ред. В. М. Филипповой. – М. : Центр сравнительной образовательной политики, 2003. – 303 с.
 20. **Каленюк І. С.** Економіка освіти: навч. посіб. / І. С. Каленюк. – К. : Знання України, 2005. – 316 с.
 21. **Капелюшников Р. И.** Концепция человеческого капитала (критика современной буржуазной политэкономии) / Р. И. Капелюшников. – М. : Наука, 1977. – 287 с.
 22. **Карпенко О. М., Бершадская М. Д.** Высшее образование в странах мира : анализ данных образовательной статистики и глобальных рейтингов в сфере образования. – М. : Издательство СГУ, 2009. – 244 с.
 23. **Клепко С. Ф.** Економіка освіти з точки зору філософії освіти / С. Ф. Клепко // Економіка освіти і освітня діяльність: матеріали Всеукр. семінару, 8 грудня 2006 р. – Полтава : ПОППО, 2006. – 68 с. – С. 28 – 37.
 24. **Коміренко В. І.** Псевдоекономіка освіти. Болонський аспект. Український контекст / В. І. Коміренко // Економіка освіти і освітня діяльність: матеріали Всеукр. семінару, 8 грудня 2006 р. – Полтава : ПОППО, 2006. – 68 с. – С. 22 – 28.
 25. **Костєва Н. М.** Тезаурусне підґрунтя інформаційно-інтелектуального забезпечення наукових досліджень [Електронний ресурс] / Н. М. Костєва // Історія науки і біографістика. – 2006. – № 1. – Режим доступу : <http://www.nbu.gov.ua/E-Journals/INB/2006-1/06knmznd.html>. – Заголовок з екрана.
 26. **Кремень В.** Освіта в структурі цивілізаційних змін / В. Кремень // Освіта. – 2010. – № 47–48 (5430-5431). – С. 4.
 27. **Кремень В. Г.** Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум / В. Г. Кремень. – К. : Грамота, 2007. – 576 с.

28. **Кремень В. Г.** Філософія національної ідеї. Людина. Освіта. Соціум / В. Г. Кремень. – К. : Грамота, 2007. – 576 с.
29. **Куценко В. І.** Людський капітал як фактор соціального захисту населення: проблеми зміцнення / В. І. Куценко, Г. І. Євтушенко // Зайнятість та ринок праці: міжвідомчий наук. збірник. – 1999. – № 10. – С. 136 – 145.
30. **Лідерство та інклюзивна освіта: навч.-метод. посіб.** / Єфімова С. М., Королук С. В.; за заг. ред. Колупаєвої А. А. — ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2012. – 164 с. – (Серія«Інклюзивна освіта»).
31. **Луговий В. І.** Педагогічна освіта в Україні : структура, функціонування, тенденції розвитку / В. І. Луговий / За заг. ред. акад. О. Г. Мороза. – К. : МАУП, 1994. – 196 с.
32. **Медведєв І. А.** Державне управління розвитком університету: теоретично-прикладний аспект : [монографія] / І. А. Медведєв. – Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”, 2011. – 220 с.
33. **Новиков А. М.** О структуре теории образования / А. М. Новиков // Педагогика. – 2005. – № 7. – С. 18 – 23.
34. **Огнев’юк В. О.** На шляху до становлення нового наукового напрямку «освітологія» / В. О. Огнев’юк / Освітологія – науковий напрям інтегрованого пізнання освіти : матер. Всеукр. наук.-практ. конф., 15 груд. 2010 р. / МОН України, НАПН України, ГУОН КМДА, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка та ін. / За заг. ред. Огнев’юка В. О. [редкол. : В. О. Огнев’юк, Л. Л. Хоружа, С. О. Сисоєва, Г. С. Лозко]. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2010. – 192 с. – С. 5–9.
35. **Огнев’юк В. О.** Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку / В. О. Огнев’юк – К. : Знання України, 2003. – 448 с.
36. **Освітологія: хрестоматія: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів** / Укладачі : В. О. Огнев’юк, С. О. Сисоєва. – К. : ВП «Едельвейс», 2013. – 744 с. Педагогіка: педагогические теории, системы, технологии / под ред. С. А. Смирнова. – М. : Академия, 2000. – С. 426.
37. **Освітологія: хрестоматія: Навч. Посібник для студентів вищих навчальних закладів** / Укладачі: Огнев’юк В. О., Сисоєва С. О. – К. ВП «Едельвейс», 2013. – 744 с.
38. **Сисоєва С. О.** Освіта і особистість в умовах постіндустріального світу: монографія / С. О. Сисоєва. – Хмельницький: ХГПА, 2008. – 324 с. – С.16 – 26.
39. **Сисоєва С. О.** Освіта у сучасному світі / С. О. Сисоєва / Освітологія – науковий напрям інтегрованого пізнання освіти: матер. Всеукр. наук.-практ. конф., 15 груд. 2010 р. / МОН України, НАПН України, ГУОН КМДА, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка та ін. / За заг. ред. Огнев’юка В. О. [редкол. : В. О. Огнев’юк, Л. Л. Хоружа, С. О. Сисоєва, Г. С. Лозко]. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2010. – 192 с.
40. **Сисоєва С. О.** Освіта як об’єкт дослідження / С. О. Сисоєва // Шлях освіти : науково-методичний журнал. – К. : Міністерство освіти і науки України, Національна академія педагогічних наук України, Асоціація працівників гімназій і ліцеїв України. – 2011. – № 2 – 48 с. – С. 5 – 11.

41. **Сисоєва С. О.** Особистісно орієнтовані технології у професійній підготовці майбутніх фахівців / С. О. Сисоєва // Кримські педагогічні читання: матеріали міжнар. наук. конф., Алушта, 12-17 верес. 2001 р. / АПН України, Ін-т педагогіки і психології проф. освіти [та ін.; за ред. С.О.Сисоєвої]. – Ч. : 2001. – С. 297 – 302.
42. **Соколова І. В.** Професійна підготовка майбутнього вчителя-філолога за двома спеціальностями : [монографія] / І. В. Соколова; за ред. С. О. Сисоєвої / АПН України; МОН України; Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. – 2008. – С. 12 – 46.
43. **Фромм Е.** Мати чи бути? / Е. Фромм.; [пер. з англ. О. Ю. Михайлова, А. Ю. Буряк].– К. : Укр. письменник, 2010. – 222 с. – (Світло світогляду). – Бібліогр. : С. 215 – 222.
44. **Фурман А.** Освітологія як синтетична наукова дисципліна : проблема завдань, об'єкта, предмета, методу / А. Фурман // Вітакультурний млин : методологічний альманах, 2006 (Модуль 3). – 52 с.
45. **Щетинин В. П.** Человеческий капитал и неоднозначность его трактовки / В. П. Щетинин // МЭиМО. – 2000. – № 12. – С. 42 – 49.

Допоміжна

1. **Андрущенко В. П.** Українська педагогічна освіта у європейському просторі / В. П. Андрущенко // Педагогічна і психологічна науки в Україні (до 15-річчя АПН України) / ред. колегія Сухомлинська О. В., Бех І. Д., Луговий В. І. – К. : Педагогічна думка, 2007. – Т. 4. Педагогіка і психологія вищої школи. – 439 с.
2. **Бех І. Д.** Освітньо-виховний процес як соціокультурне явище / І. Д. Бех // Розвиток сучасної освіти: освітологічні наголоси: зб. наук. пр. / за матер. Першої Всеукр. наук.- практи. конф. [«Освітологія – науковий напрям інтегрованого пізнання освіти»]; авт. кол.: В. Г. Кремень, О. В. Сухомлинська, І. Д. Бех, В. О. Огнев'юк, С. О. Сисоєва та ін. – К. : Київський ун-т ім. Б. Грінченка, 2011. – 152 с.
3. **Ващенко Л. М.** Управління інноваційними процесами в загальній середній освіті регіону / Л. М. Ващенко. – К. : ВПЦ «Тираж», 2005. – 379 с. : іл., табл. – Бібліогр.: с. 332 – 365.
4. **Вишневський О.** Природа цінностей виховання / О. Вишневський. // Педагогічна думка. – 2006. – № 2. – С. 11 – 22.
5. **Гаврилишин Б. Д.** Економічна енциклопедія в трьох томах / Б. Д. Гаврилишин, В. А. Ющенко, А. С. Гальчинський. – Київ : Вид. центр «Академія», 2000 ; Тернопіль: «Академія народного господарства». – 2000. – Том 1. – С. 748.
6. **Зуєв В.** Криза освіти: український контекст / Віталій Зуєв, Валентина Зуєва // Вища освіта України. – 2010. – № 2. – С. 8.
7. **Иншаков О. В.** Реализация новых подходов / О. В. Иншаков // Экономика образования. – 2008. – № 1. – С. 35 – 39.
8. **Коваленко О.** Щоб інтелектуальний ресурс став капіталом / О. Коваленко // Освіта України. – 2010. – № 3. – С. 2.
9. **Локшина О. І.** Стратегія Європейського Союзу у галузі освіти: етапи розвитку / О. І. Локшина // Педагогічна і психологічна науки в Україні / відп. ред.

- О. В. Сухомлинська. – К. : Педагогічна думка, 2007 – Т. 1. Теорія та історія педагогіки. – С. 209 – 218.
10. **Маловідомі** першоджерела української педагогіки (друга половина XIX-XX ст.): [хрестоматія / упоряд.: Л. Д. Березівська та ін.]. – К. : Наук. світ, 2003. – 418 с.
11. **Пригожин И.** Делать не физику бога, а физику человека / И. Пригожин // Известия. – 1993. – 24 июля, суббота. – № 138 (23993). – 16 полос.
12. **Програма економічних реформ на 2010 – 2014 роки за напрямом «Реформа освіти»**, 2 червня 2010 р. [Електронний ресурс]. – 2010. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/content/ker-program.html>.
13. **Робуль О.** Синергетика як інноваційна методологія педагогічної освіти / О. Робуль // Філософія освіти. – 2006. – № 1 (3). – С. 35 – 36.
14. **Субетто А. И.** Сочинения. Ноосферизм: В 13 томах. / А. И. Субетто. – Кострома : КГУ им. Н. А. Некрасова, 2007. – Том седьмой: Системология образования и образованиеведение // Под ред. Л. А. Зеленова. – 520 с.
15. **Терехов П.** Формирование педагогической компетентности специалиста в системе непрерывного социокультурного образования / П. Терехов // Вестник высшей школы, 2003. – № 2. – С. 7 – 12.
16. **Фурман А. В.** Психокультура української ментальності / А. В. Фурман. – Тернопіль : Економічна думка, 2002. – 132 с. – С. 113.
17. **Шевчук Д. М.** Культура у мереживі мереж / Д. М. Шевчук // Критика, число 3 – 4 (161 – 162). – 2011. – С. 14 – 16.